

EKO powiat

Zakazane rośliny i zwierzęta

Eksperymenty polegające na wprowadzaniu do hodowli lub uprawy niektórych nowych, nieznanych wcześniej w kraju roślin i zwierząt okazywały się często katastrofą. Najprostszym negatywnym przykładem takich działań są próby uprawy barszczu Sosnowskiego lub rdestowca sachalińskiego jako paszy dla bydła. Krowy nie zaakceptowały tych roślin w swoim menu, a rośliny „wymknęły się” spod kontroli i zaczęły się problemy

Barszcz Sosnowskiego dorasta do 4,5 m wysokości i zagraża ludziom, emitując toksyczne, parzące związki. Rdestowce rozrastają się tylko do 3,5 m wysokości, ale tempo i powierzchnia przyrostu jest monstrualna, powodując zabiwanie i wypieranie innych rodzimych roślin. Problem potęguje się na terenach chronionych w rezerwatach i parkach krajobrazowych, gdzie giną rośliny i zwierzęta, które podlegają ochronie.

Gatunki obce i gatunki inwazyjne

Zgodnie z przepisami prawa gatunek obcy to „gatunek występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych

do przeżycia zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą one rozmnażać się”.

W przeważającej większości gatunki obce nie stanowią zagrożenia dla naturalnego środowiska, nie adaptują się i wymierają, a jeżeli przetrwają, to żyją w niewielkich populacjach i ich wpływ na środowisko jest neutralny.

Inwazyjny gatunek obcy to „gatunek obcy, którego wprowadzenie lub rozprzestrzenianie się zagraża bioróżnorodności lub oddziałuje na nią w niepożądany sposób” (rozporządzenie UE nr 1143/2014 z 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych). Reasumując, gatunek obcy to nie problem; kłopoty zaczynają się, kiedy gatunek obcy staje się inwazyjnym.

Regulacje prawne

Obowiązujące przepisy prawne z 2011 r. (ustawa o ochronie przyrody) określają zasady postępowania z gatunkami obcymi, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym – czyli z gatunkami inwazyjnymi w rozumieniu przepisów unijnych. Nie musimy się obawiać, że znieścacka napadną nas inwazyjne gatunki obce, a my

ich nie rozpoznamy. Minister środowiska opublikował rozporządzenie, w którym podał wykaz niepożądanych roślin i zwierząt.

Podstawowa zasada prawna dotycząca gatunków obcych polega na zakazie wprowadzania oraz przemieszczania w środowisku naturalnym roślin i zwierząt wpisanych do wymienionego powyżej rozporządzenia. W rozporządzeniu ujęto 52 gatunki roślin i zwierząt, z których niektóre przedstawiono w poniższych tabelach.

ROŚLINY

Paprocie

azalia drobna

Rośliny jednoliścienne

moczarka delikatna

Rośliny dwuliścienne

barszcz Mantegazziego (barszcz kaukaski), barszcz Sosnowskiego, bożodrzew gruczołowaty, grubosz Helmsa, kolczurka klapowata, niecierpek gruczołowaty, niecierpek pomarańczowy, rdestowiec czeski, rdestowiec japoński, rdestowiec sachaliński, tulejnik amerykański

ZWIERZĘTA

Pancerzowce

raki: iluzjański, pręgowy, sygnałowy

Owady

biedronka azjatycka

Małże

ostryga pacyficzna, szczeżuja chińska

Ryby

babka bycza, czebaczek amurski

Plazy

żaba rycząca (żaba byk)

Gady

żółwie: jaszczurowaty, malowany, ostrogrzbiety, ozdobny

Ptaki

bernikla kanadyjska, gęsiówka egipska, sterniczka jamajska

Ssaki

Bizon, bóbr kanadyjski, jeleni: aksis (czytal), sika, wirginijski, mangusta złocista, szop pracz, wiewiórka szara.

Czy wszystkie są niepożądane?

Z przytoczonych powyżej definicji wynika, że nie wszystkie gatunki obce są złe, a dodatkowo można zadać sobie pytanie: po ilu latach bytowania gatunek należy jeszcze uznawać za obcy? Nieśmiało można zaznaczyć, że ziemniaki, papryka, pomidory, fasola, kukurydza, kury, a także robinie akacjowe i kasztanowce w naszych parkach oraz karpie w stawach to, między innymi, gatunki obce. Są to jednak rośliny i zwierzęta, bez których nie można wyobrazić sobie naszego życia.

Szop pracz

Są jednak rośliny i zwierzęta, które stanowią zagrożenie dla ludzi i natury. Od kilku lat możemy spotkać w Polsce szopy pracze, które dotarły „bez paszportów” z Niemiec, gdzie zostały sprowadzone przed II wojną światową. Ich hodowla wymaga uzyskania zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska. W prywatnych hodowlach szopy pracze nie stanowią zagrożenia, jednak w naturalnym środowisku zwierzęta te powodują spustoszenie i grożą zachwianiem równowagi na łąkach i w lasach. Szopy pracze pustoszą gniazda ptaków zlokalizowane na ziemi i na drzewach, a dodatkowo przenoszą niebezpieczne dla człowieka choroby.

Barszcz Sosnowskiego

To roślina dwuliścienna sprowadzona pod koniec 50. lat XX wieku z terytorium byłego Związku Radzieckiego z Kaukazu jako roślina pastewna. Roślina ta jest niebezpieczna ze względu na wydzielany przez nią sok. W przypadku kontaktu ze skórą zawarte w soku furanokumaryny powodują oparzenia. Dodatkowo niebezpieczeństwo wynika z faktu, że osoba mająca kontakt z rośliną może bagatelizować skutki spotkania z barszczem, ponieważ objawy pojawiają się po kilkunastu minutach. Rośliny mogą dodatkowo powodować uszkodzenia oczu, dróg oddechowych, a w skrajnych przypadkach leczenie skutków poparzenia może

Witold Klimza, wicedyrektor Wydziału Ochrony Środowiska Śląskiego Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach

potrwać wiele lat. Niebezpieczne jest nie tylko dotykanie rośliny, ale nawet przebywanie w jej pobliżu, szczególnie w okresie kwitnienia w kwietniu.

Rdestowce

Rdestowce to byliny pochodzące z Azji i najgorszemu wrogowi nie można życzyć tej rośliny w ogrodzie. Pędy rdestowców wyrastają z kłaczy wrastających w ziemię na głębokość 3 m i rozrastają się pod ziemią w promieniu do 20 m. Rośliny dorastają do 3,5 m wysokości. Internauci szukający porad, jak pozbyć się tego problemu, piszą, że w okresie najintensywniejszego wzrostu w ciągu tygodnia roślina przyrasta o 1 m. Podobno od przybytku głowa nie boli, ale w tym przypadku rdestowce potrafią zdominować i zniszczyć wszystkie rodzime gatunki roślin.

Skakale złociste

Zwierzę przypominające wilka pochodzi z południowej Azji i północnej Afryki, w XX wieku występowało w Austrii i na Węgrzech. W 2015 roku pojedyncze zwierzęta zaobserwowano w Polsce w pobliżu Białej Podlaskiej. Podobno skakale złociste przemieszczają się bez udziału człowieka – jest to proces zupełnie naturalny i niedługo trzeba będzie uznać je za gatunek rodzimy. Trudno wyobrazić sobie, w jaki sposób skakale będą obcować z innymi zwierzętami i jak ułożą się ich stosunki z człowiekiem, a szczególnie rolnikami, właścicielami zwierząt gospodarskich.

Wnioski

Trwają prace nad wprowadzeniem w życie ustawy o gatunkach obcych. Sejm zdecyduje o zasadach wprowadzania i rozprzestrzeniania obcych gatunków w Polsce.

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.